

Erken çocukluk eğitiminde dış mekân etkinliklerine yönelik ebeveyn tutumları için bir ölçek geliştirme çalışması

A scale development study for parental attitudes towards outdoor activities in early childhood education

Sinem GÜÇHAN ÖZGÜL¹, Kerem AVCİ²

Makale Geçmişi

Geliş : 14.05.2025

Düzeltilme : 02.06.2025

Kabul : 18.06.2025

Çevrimiçi : 30.06.2025

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Article History

Received : 14.05.2025

Revised : 02.06.2025

Accepted : 18.06.2025

Online : 30.06.2025

Article Type

Research Article

Öz: Türkiye'deki güncel eğitim programları dış mekân kullanımını teşvik etse de uygulamada öğretmenlerin, ebeveynlerin tutumlarından etkilendiği görülmektedir. Ebeveyn tutumlarının, okul öncesi eğitim uygulamaları içinde yer alan dış mekân etkinliklere yer verme durumunu etkileme gücü bu denli belirginken bu tutumları detaylı ve olası alt faktörlerine göre incelemek önem taşımaktadır. Ancak ulusal alanyazında bu tutumları ölçen geçerli ve güvenilir bir araç bulunmaması, çalışmanın temel problem durumunu oluşturmuştur. Bu doğrultuda 36-72 aylık çocuğu olan 303 ebeveynle veri toplanarak "Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Etkinliklerine İlişkin Ebeveyn Tutumları Ölçeği – DME-ETÖ" geliştirilmesi amaçlanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçekten elde edilen puanların güvenilir sonuçlar verdiği ($\alpha=.90$) ve iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüş, bu faktörler; "Gelişim ve Öğrenme ($\alpha=.95$)" ve "Ortam ve Güvenlik ($\alpha=.76$)" olarak adlandırılmıştır. Analiz sonuçları ölçümlerin geçerli ve güvenilir sonuçlar ürettiğini göstermektedir. Sonuçlar DME-ETÖ'nün alanyazın ile tutarlı ve istatistiksel olarak geçerli ve güvenilir sonuçlar ortaya koymada oldukça yeterli bir araç olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dış Mekân Oyun, Dış Mekân Etkinlikleri, Ebeveyn Tutumları, Ebeveyn Görüşleri, Okul Öncesi

Abstract: Although current education programs in Türkiye encourage the use of outdoor spaces, teachers are affected by parents' attitudes. Since the power of parental attitudes to affect the involvement of outdoor activities in preschool education practices is so evident, it is essential to examine these attitudes in detail and according to their possible sub-factors. However, the lack of a valid and reliable tool measuring these attitudes in the national literature constituted the main problem of the study. In this direction, the aim was to develop the "Parental Attitudes Scale on Outdoor Activities in Preschool Education - OAP-PAS" by collecting data from 303 parents with 36–72-month-old children. As a result of the exploratory factor analysis, it was seen that the scores obtained from the scale produced reliable results ($\alpha=.90$) and had a two-factor structure. These factors were named "Development and Learning ($\alpha=.95$)" and "Environment and Security ($\alpha=.76$)". The analysis results indicate that the obtained measurements produced valid and reliable results. OAP-PAS, developed in this study, is a sufficient tool to produce statistically valid and reliable results consistent with literature.

Keywords: Outdoor Play, Outdoor Activities, Parental Attitudes, Parental Views, Preschool

DOI: 10.24130/eccdjecs.1967202591638

¹ Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi A.B.D. sinem@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5702-2150

² Sorumlu yazar, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi A.B.D. keremavci@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8050-9469

*Bu çalışmanın bir parçası 27-29 Haziran 2024 tarihinde Conference of Childhood, Education & Society (ConferenceCES) themed" Cha(lle)nging Childhoods: Reimagine Childhood in Uncertainty and Inequality 'de sunulmuştur.

SUMMARY

Introduction

High-quality early childhood education aims to support children's physical, cognitive, emotional, and social development while promoting skills such as problem-solving, creative and critical thinking, and communication. Achieving these goals depends significantly on the richness of the learning environment and the intentional design of educational processes (Erdem, 2018; Güçhan-Özgül, 2011). Outdoor learning environments provide unique developmental opportunities that indoor settings often cannot offer. Such spaces allow children to explore freely, interact with nature, and engage in sensory-rich and physically active experiences, fostering creativity and holistic development (Gardner, 1999; Fjortoft, 2004; White, 2011). Recent Turkish preschool curricula emphasise balancing indoor and outdoor learning opportunities (MoNE, 2006; 2013; 2024). However, parental attitudes often shape teacher discretion in implementation (Alat et al., 2012; Erdem, 2018). Thus, this study aims to develop a valid and reliable measurement tool to assess parents' attitudes toward outdoor activities in early childhood education.

Method

Sample

This study employed a convenience sampling method (Creswell, 2017), involving 303 parents of children aged 36–72 months from various provinces of Türkiye. The TIBCO STATISTICA program determined the sample size, which was grounded in structural equation modelling assumptions. Most participants' children attended public preschools (59.7%), with the remainder enrolled in either public kindergarten classes or private institutions. Participants were diverse in terms of socioeconomic background, gender, and education level.

Research Design

A cross-sectional survey design (Johnson & Christensen, 2019) was adopted to develop the scale and analyse the reliability and validity of the obtained data. Data were collected online via Microsoft Forms, with informed consent obtained from all participants.

Data Collection Tools

The General Information Form collected demographic information and details regarding environmental factors such as access to parks or green spaces. The Parental Attitudes on Outdoor Activities in Early Childhood Education Scale (OAP - PAS) was developed based on relevant literature and scale development principles outlined by DeVellis (2017). The scale consisted of 33 items rated on a 4-point Likert scale. Expert reviews and pilot testing with 100 parents supported the scale's content and face validity (Cronbach's $\alpha = .91$).

Data Analysis

Data analysis was conducted using IBM SPSS 25, STATISTICA 4.0, and FACTOR software. Exploratory factor analysis (EFA) was performed using a polychoric correlation matrix recommended for ordinal data (Basto & Pereira, 2012). Items with factor loadings below .30 or with multiple high loadings were removed. Descriptive statistics were also calculated for OAP - PAS scores in relation to independent variables such as the child's age, gender, parental education, and family income.

Results

EFA revealed a two-factor solution for the OAP-PAS, supported by both the Kaiser rule and parallel analysis. The two factors were "Development and Learning" and "Environment and Safety". Factor loadings ranged from .430 to .925. The total reliability of the scale was high (Cronbach's $\alpha = .90$), with subscale reliabilities of .95 and .76, respectively.

Descriptive analyses showed that higher parental education and income levels were associated with more positive attitudes toward outdoor activities. Furthermore, families with access to green spaces, playgrounds, and recreational facilities reported higher OAP-PAS scores.

Conclusion and Discussion

This study developed and validated the OAP-PAS scale to measure parental attitudes toward outdoor activities in early childhood education. The two-factor structure aligns with the theoretical framework and supports findings from prior international research, suggesting that parental beliefs significantly influence children's participation in outdoor play (Cheng & Johnson, 2010; Kandemir & Sevimli-Çelik, 2021). Turkish teachers have previously reported that parental concerns about safety and health often limit the inclusion of outdoor activities in the daily plans (Erdem, 2018; Yalçın, 2015).

The factors "Development and Learning" and "Environment and Safety" resonate with findings from Nordic and Anglo-American contexts, indicating shared global concerns and expectations. However, the study also has limitations. The sample was collected through convenience sampling via online tools, potentially reducing generalisability due to a lack of heterogeneity. Additionally, no culturally equivalent scale was available for criterion validity testing. Future research should consider mixed method approaches to complement the scale's findings with qualitative insights and examine regional and cultural variations in greater depth.

In conclusion, the OAP-PAS is a psychometrically sound instrument that offers a reliable basis for understanding and addressing parental attitudes, which are vital for implementing balanced indoor-outdoor educational practices in early childhood settings.

GİRİŞ

Nitelikli bir okul öncesi eğitim, çocukların fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal alanlarda sağlıklı bir gelişim süreci geçirmelerini desteklemeyi, onların çevrelerini daha iyi kavrayabilmeleri için çeşitli öğrenme fırsatları sunmayı ve hayal güçleriyle birlikte problem çözme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme ve iletişim becerilerini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Bu amaçların etkili bir şekilde hayata geçirilebilmesi, çocuklara sunulan öğrenme ortamının zenginliği ve eğitim süreçlerinin ne derece özenle tasarlandığı ile doğrudan ilişkilidir (Erdem, 2018). Zengin öğrenme ortamı, eğitim ortamının fiziksel ve sosyal bileşenlerinin tümünün çocuğun yüksek yararına olacak şekilde ele alınması ile yapılandırılabilir (Güçhan-Özgül, 2011). Bütüncül bir yaklaşımla, çocuğun tüm gelişim alanlarını, iyi oluşunu hedef alarak ve bu sayede çocuğun gelişim ve öğrenmelerini en üst düzeyde destekleyebilecek tüm ortam düzenlemeleri, etkinliklerin niteliği ve paydaşların etkileşimleri zengin öğrenme ortamını ve eğitim ortamının kalitesini işaret etmektedir.

Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Etkinlikleri

Açık hava ortamı, kapalı mekânlardan farklı özelliklere sahip, kendine özgü bir öğrenme alanıdır. Kapalı mekânlarda karşılaşılan sınırlamalar dış mekânlarda bulunmadığı için çocuklar, olası sonuçları düşünmeden yeni şeyler deneme fırsatı bulurlar (Rivkin, 2000; Towey, 2007). Bunun yanı sıra, kapalı alanlar yetişkinlerin daha fazla kontrol sağladığı yerler olarak görülürken, açık hava çocukların yetişkin gözetiminden bir ölçüde uzaklaşarak daha bağımsız hareket edebildiği bir ortam olarak değerlendirilir (Maynard ve Waters, 2007; Towey, 2007). Açık hava ortamları, çocuklara kapalı mekânlarda gerçekleştirme imkânı bulamadıkları çeşitli etkinliklere katılma özgürlüğü sunmakta; dağınıklık yapma, yüksek sesle ifade özgürlüğü ve enerjik fiziksel faaliyetlerde bulunma gibi deneyimleri mümkün kılmaktadır (McClintic ve Petty, 2015). Çocuklar, doğal çevreyle doğrudan etkileşim kurarak bitkiler, hayvanlar ve çeşitli doğal materyaller aracılığıyla doğa ile bağlarını güçlendirme ve bu süreçte Gardner'ın (1999) tanımladığı doğa zekasını geliştirme fırsatı elde etmektedirler. Açık hava etkinlikleri, çocuklara çoklu duyu organlarını aynı anda kullanarak bütüncül deneyimler yaşama imkanı sunduğundan, yaratıcılıklarını destekleyici bir zemin oluşturmaktadır; çocuklar bu ortamda farklı nesneler ve olaylar arasında ilişki kurarak deneysel öğrenme süreçlerine katılmaktadırlar (Fjortoft, 2004; White, 2011). Ayrıca, açık hava oyunları, çocukların hem akranlarıyla hem de yetişkinlerle daha güçlü sosyal ilişkiler geliştirmelerini desteklemekte, iş birliği ve iletişim becerilerini önemli ölçüde ilerletmektedir (Wilson, 2008).

Türkiye'de son 20 yılda yayımlanan okul öncesi eğitim programlarında iç ve dış mekân öğrenme fırsatlarının eşit veya dengeli şekilde kullanılması vurgulanmaktadır (MEB, 2006; 2013; 2024a,

2024b). Ancak, Alat ve diğerlerinin (2012) çalışmasına göre, araştırmanın gerçekleştirildiği dönemde yürürlükte olan 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda, açık hava etkinliklerine özel bir yer ayrılmamış, bu etkinliklerin uygulanması tamamen öğretmenlerin inisiyatifine bırakılmıştır. MEB 2013 programı incelendiğinde ise çocukların keşfetme ve yaratıcılıklarını geliştirme fırsatı bulacakları çevresel olanaklara vurgu yapıldığı, çocukların özgürce deneyimler yaşayıp rahat hareket edebildikleri ortamlarda daha iyi gelişim gösterdikleri ve becerilerini sergiledikleri ifade edildiği görülmektedir. Bu doğrultuda, öğrenme merkezlerinin hem iç mekânlarda hem de dış mekânlarda düzenlenmesi gerektiği belirtilir. Programda etkinlik türleri ve açıklamaları kısmında yer alan “Öğretmen veya çocuklar tarafından yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış etkinlikler sınıf içinde olduğu gibi açık havada da gerçekleştirilebilir.” ifadesi, dış mekân etkinliklerine yer verme durumlarını yönlendirmeyi hedeflemektedir (Aşkar, 2021). Türkiye’de yeni yürürlüğe giren Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı’nda (MEB, 2024b) ise ilk kez okul öncesi sınıflarında bulunması önerilen öğrenme merkezlerine “Açık Hava Öğrenme Merkezi” eklenmiştir. Bu öğrenme merkezinin eklenmesindeki amaçlar öncelikle hareket özgürlüğü, açık hava ve gün ışığından yararlanmak, aynı zamanda eğitsel olarak öğrenme yaşantılarını desteklemek ve gerçek hayatla bağlantısını güçlendirmek olarak belirtilmektedir. Bu gelişmelerle birlikte, merkezi yönetim son yıllarda eğitim kurumlarında dış mekân kullanımını destekleyen birtakım etkinlikler ve özel günler de belirlemektedir. Türkiye’de 81 ilde uygulanan “Okul Dışarda Günü” ve “Oyun Oynama Günü” etkinlikleri bu duruma örnek gösterilebilir (MEB, 2019).

Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Kullanımına İlişkin Ebeveyn Tutumları

Çocukların fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimi açısından açık hava oyunlarının ve dış mekân aktivitelerinin önemi, uzun yıllardır akademik çalışmalarla ampirik olarak desteklenmiş ve hem eğitimciler hem de ebeveynler tarafından kabul edilmiştir (Cheng ve Johnson, 2010; Faulkner, Mitra, Builung, Fusco ve Stone, 2015; Gleave ve Cole-Hamilton, 2012). Son yıllarda yapılan araştırmalar, ebeveyn tutumlarının, çocukların fiziksel aktivite alışkanlıklarını ve oyun tercihlerine yönelik yaklaşımlarını şekillendirmede önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Çocukların açık hava etkinliklerine katılım düzeyini etkileyen en önemli faktörlerden biri ebeveyn tutumlarıdır (Cevher-Kalburan ve Yurt, 2011; Kandemir ve Sevimli-Çelik, 2021). Mart (2021) tarafından yapılan bir araştırmada, çocukların açık hava etkinliklerine yönelik tutumları ile ebeveynlerinin tutumları arasında güçlü bir paralellik olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, açık hava aktivitelerine olumlu bakan ebeveynlerin, çocuklarının da benzer etkinliklere katılmasını destekleme olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Tandon, Saelens ve Copeland (2017) ise, ebeveynlerin okul öncesi çocuklarının fiziksel aktivite ve dış mekânda geçirdiği zamana dair tutumlarını inceledikleri

araştırmalarında, ebeveynler arasında belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Bazı ebeveynler, çocuklarının günlük fiziksel aktiviteye katılımını öncelikli bir gereklilik olarak görürken; diğerleri ise özellikle dış mekânda oyun oynamaya karşı belirli endişeler dile getirmiştir. Bu endişeler arasında, çocukların sokakta oynaması ve soğuk hava koşullarında dışarıda vakit geçirmesiyle ilgili rahatsızlık duymaları ön plana çıkmaktadır.

Ebeveynlerin, çocuklarının açık havada oyun oynamasına ve doğayla etkileşime girmesine yönelik tutumları, genellikle kendi deneyimlerinden, güvenlik algılarından, kültürel değerlerden ve çevresel koşullardan etkilenmektedir (Vandermaas-Peeler, Dean, Biehl ve Mellman, 2019). Sandseter, Cordovil, Hagen ve Lopes (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, ebeveynlerin açık hava etkinliklerine katılıma ilişkin tutumlarını etkileyen en önemli faktörlerin, çocukların yaralanma riski, hijyen koşulları ve hava durumuna ilişkin endişeler olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte, bazı ebeveynler açık hava etkinliklerinin çocukların fiziksel sağlığına, sosyal becerilerine ve duygusal iyi oluşuna olan katkılarının farkında olarak, bu tür etkinlikleri desteklemekte ve çocuklarının doğayla daha fazla zaman geçirmesini teşvik etmektedir (Kandemir ve Sevimli-Çelik, 2021; Ozturk ve Ozer, 2022). Vandermaas-Peeler ve diğerlerinin (2019) Danimarka ve ABD'de gerçekleştirdiği çalışmada, kültürel farklılıkların ebeveyn tutumları üzerinde belirleyici olduğu, Danimarkalı ebeveynlerin doğa temelli oyunlara daha açık oldukları, ABD'li ebeveynlerin ise yapılandırılmış ve güvenli alanları tercih ettikleri ortaya konmuştur. Bu bağlamda, ilgili çalışmada ebeveynlerin açık hava etkinliklerine yönelik farkındalığının artırılması, güvenli oyun alanlarının sağlanması ve okul-ebeveyn iş birliğinin güçlendirilmesi, çocukların dış mekân deneyimlerini artırmak için önemli öneriler olarak sunulmuştur.

Okul öncesi eğitim kurumlarında, eğitim planların hazırlanma ve uygulanmasından sorumlu olan öğretmenler ile yürütülen çalışmalarda öğretmenler, dış mekân etkinliklerine yer verme durumlarını etkileyen faktörler arasında en çarpıcı vurguyla ebeveynleri işaret etmişlerdir (Ata Doğan ve Boz, 2019; Cevher-Kalburan ve Yurt, 2011; Erdem, 2018; McClintic ve Petty, 2015). Ebeveynlerin dış mekân etkinliklerine ilişkin tutumlarını inceleyen sınırlı sayıda çalışmada ise nitel veri toplama araçlarına başvurulmuştur (Jayasuriya, Williams, Edwards ve Tandon, 2016; Kandemir ve Sevimli-Çelik, 2021; Parsons ve Traunter, 2019; Rouse, 2016; Vandermaas-Peeler ve diğ., 2019). Ebeveyn tutumlarının, okul öncesi eğitim uygulamaları içinde yer alan dış mekân etkinliklere yer verme durumunu etkileme gücü bu denli belirginken bu tutumları detaylı ve olası alt faktörlerine göre incelemek önem taşımaktadır. Ancak alanyazında dış mekân etkinliklere ilişkin ebeveyn tutumlarını ortaya koyan bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Bu noktadan hareketle, bu çalışmanın amacı erken

çocukluk eğitiminde açık hava etkinliklerine yönelik ebeveyn tutumlarını belirleyen bir ölçme aracı geliştirmektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. “Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Etkinliklerine İlişkin Ebeveyn Tutumları Ölçeği”nden elde edilen puanların geçerlik ve güvenirliği nedir?
2. “Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Etkinliklerine İlişkin Ebeveyn Tutumları Ölçeği”nden elde edilen toplam puanlar ve bağımsız değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Okul öncesi eğitimde dış mekân etkinliklerine ilişkin ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla kesitsel olarak tasarlanan bu çalışmada betimsel-tarama modeli kullanılmıştır (Johnson ve Christensen, 2019). Bu amaçla ebeveynlerin dış mekân etkinliklerine ilişkin tutumlarını belirlemek üzere bir ölçme aracının geliştirilmiş ve ölçümlerin geçerlik ve güvenirlik hesaplamaları yapılmıştır. Araştırma verileri, 36-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerden, bu çalışmada kullanılan “Genel Bilgi Formu” ve “Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Etkinliklerine İlişkin Ebeveyn Tutumları Ölçeği” formları aracılığıyla Microsoft Form kullanılarak çevrimiçi olarak toplanmıştır. Çevrimiçi veri toplamanın ilk aşamasında, katılımcılara araştırmanın içeriği ve konusu hakkında formun başında bilgilendirme metni paylaşarak çalışmaya gönüllü katılım sağlamak istediklerine dair onayları alınmıştır.

Örneklem

Okul öncesi eğitimde dış mekân etkinliklerine ilişkin ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Creswell, 2017). Araştırmanın örneklemini ise Türkiye’nin farklı bölgelerinde yaşayan 36-72 aylık çocuğu olan 303 ebeveyn oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında ise “TIBCO Statistica” programı kullanılmıştır. Hesaplamalar “Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Etkinliklerine İlişkin Ebeveyn Tutumları Ölçeği” için örneklem büyüklüğünü 33 madde ve üç faktörlü yapı için 65 ($\alpha=.05$, $R=.08$, $R^2=.05$, $df=463$, güç hedefi: .9) olarak vermiştir. Formları dolduran ebeveynlerin %91,1’i anne, %8,6’sı ise babadır. Annelerin %21,8’i ilköğretim/ortaokul, %19,8’i lise, %14,5’i ön lisans, %35,3’ü lisans, %8,6’sı ise lisansüstü mezunudur. Babaların ise %17,8’i ilköğretim/ortaokul, %27,4’ü lise, %11,2’si ön lisans, %31’i lisans, %12,5’i ise lisansüstü mezunudur. Ebeveynler yaşa göre incelendiğinde annelerin yaşının 23-48 (Ranj: 25, Medyan: 34), babaların yaşının ise 24-53

(Ranj: 29, Medyan:37) arasında değiştiği görülmektedir. Ebeveynler sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre ise %25,4'ü alt, %50,2'si orta, %24,4'ü ise üst SED'tedir. Ebeveynlerin %54,1'i erkek, %45,9'u ise kız çocuk sahibidir. Ebeveynlerin %12,9'unun çocuğu 36-47 ay, %29,4'ünün çocuğu 48-59 ay, %54,8'inin çocuğu ise 60-72 aylıktır. Ebeveynlerin %59,7'si çocuğunu devlete bağlı anaokuluna, %16,8'i devlete bağlı anasınıfına, %23,5'i ise özel anaokulu/anasınıfına göndermektedir.

Veri Toplama Araçları

Genel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan “Genel Bilgi Formu”nda katılımcılar ve çocuklarına yönelik demografi özellikleri içeren (çocuğun yaşı, cinsiyeti, anne/baba yaşı, anne/baba öğrenim düzeyi, aile gelir düzeyi) soruların yanında, ebeveynlerin çevresinde oyun, yeşil alan, sportif faaliyet ve site/apartman bahçesi oyun alanlarının bulunup bulunmadığına yönelik sorular da bulunmaktadır.

Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Etkinliklerine İlişkin Ebeveyn Tutumları Ölçeği (DME-ETÖ)

Alanyazın taraması sonucunda elde edilen çıktılar ve benzer çalışmalarda kullanılan ölçme araçlarının incelenmesi sonucunda ebeveynlerin dış mekân etkinliklerine ilişkin tutumlarının incelenmesi amacıyla 33 maddeden oluşan “Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Etkinliklerine İlişkin Ebeveyn Tutumları Ölçeği (DME-ETÖ)” hazırlanmıştır. Ölçeğin hazırlanmasında DeVellis (2017)'in ölçek geliştirme süreci temel alınmıştır. Ölçeğin hazırlama sürecinde ilgili literatür taraması yapılarak madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçek formatı dördümlü likert tipi olarak karar kılınmıştır. (Kesinlikle katılmıyorum-Kesinlikle katılıyorum). Oluşan madde havuzu okul öncesi eğitimi alanında iki alan uzmanınca incelenerek maddelerin ölçülmek istenen özelliği ölçmek için uygun nitelikte olup olmadığının değerlendirilmesi istenmiştir. Alan uzmanlarına sunulan ölçek, her bir madde için “uygun, düzenlenmesi gerekli, uygun değildir” şeklinde değerlendirilmiştir. Uzmanlardan gelen dönütler, 33 maddenin %98 oranında dış mekân etkinliklerine yönelik ebeveyn tutumlarını ölçebilecek özellikte olduğu belirtilmiştir. DME-ETÖ en az okur-yazar bir ebeveyne okutularak doldurulmuş ve anlaşılır olup olmadığı belirlenmiştir. Ebeveyn tarafından anlaşılır olduğu belirtilen DME-ETÖ, 5 ebeveyne daha uygulanarak, gelen dönütler ışığında uygulanabilir olduğu görülmüştür. Pilot çalışma için hazırlanan form ile uygulamaya gidilerek formun kapsam ve görünüş geçerliği ve güvenilirlikleri incelenmiştir. 100 ebeveyn ile yapılan pilot uygulamadan alınan sonuçlar,

DME-ETÖ'nün kapsam ve görünüş geçerliliğinin uygun olduğu ve ölçekten elde edilen ölçümlerin güvenilir sonuçlar (Cronbach's $\alpha = .91$) verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapı geçerliliğinin incelenmesi amacıyla DME-ETÖ'den Microsoft-Forms çevirim içi uygulaması kullanılarak veri toplanmış ve toplamda 303 ebeveyne ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

"Genel Bilgi Formu" ile "DME-ETÖ"nden elde edilen verilerin analizinde "IBM SPSS Statistics 25, TIBCO Statistica 4.0 ve FACTOR" programları kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi aşmasında şu istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. (1) Araştırmacılar tarafından geliştirilen DME-ETÖ'nden elde edilen ölçümlerin yapı geçerliliğinin incelenmesinde açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve elde edilen faktör yapısı ve alt faktörlerin güvenirlik analizleri yapılmıştır. AFA için FACTOR (Ferrando ve Lorenzo-Seva, 2017; Lorenzo-Seva ve Ferrando, 2006; Lorenzo-Seva ve Ferrando, 2013) istatistik programından yararlanılmıştır. AFA'da yapılan verilerin analizinde, ordinal verilerin analizinde daha doğru sonuçlar verdiği belirtilen (Basto ve Pereira, 2012), "Polikorik (Polychorich) Korelasyon Matrisi" oluşturulmuştur. Madde yükleri 0.35'in altında kalan veya iki ya da daha fazla faktöre yüklenerek binişik madde olan maddeler analizden çıkarılmıştır. (2) DME-ETÖ toplam puanı ile bağımsız değişkenlere (çocuğun yaşı, cinsiyet, okul türü, ebeveyn eğitim seviyesi vb.) ilişkin betimsel istatistikler hesaplanmıştır.

BULGULAR

DME-ETÖ 33 maddesi ile, AFA için FACTOR (Ferrando ve Lorenzo-Seva, 2017; Lorenzo-Seva ve Ferrando, 2006; Lorenzo-Seva ve Ferrando, 2013) programı aracılığıyla temel bileşenler analizi yapılmıştır. Temel bileşenler analizinden önce verilerin AFA için uygunluğu değerlendirilmiştir. Elde edilen bu korelasyonların faktörlenebilirliğinin incelenmesi için örneklem yeterliliği için KMO ölçümü ve Bartlett küresellik testi yapılmıştır. KMO ölçümü .931 olarak hesaplanmış, Bartlett küresellik testi sonuçları ise istatistiksel olarak anlamlılığa ulaşıldığı sonucunu vermiştir ($p < .01$). Bu sonuçlar verilerin AFA için uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2012). Verilerde bulunan uç değerlerin ve değişkenler arasındaki doğrusallığın incelenmesi, faktör analizine uygunluğun değerlendirilmesinde üzerinde durulması gereken durumlardandır. Normallik testi sonuçları verilerin normal dağılıma yakın bir dağılım gösterdiğini ve bulunan uç değerlerin tolere edilebilir olduğunu göstermiştir. Ölçek maddelerinin ortak varyans (Communality) değerleri de ortak varyans miktarının tüm maddeler için kabul edilebilir düzeyde olduğunu ve yüklemenin .430-.925 arasında değiştiği göstermiştir.

Faktör sayısını belirlemede Kaiser kuralı ve paralel analizden yararlanılmıştır. Kaiser kuralı ölçek için üç faktörlü yapının uygun olabileceğine işaret etmiştir (1. Faktör: 10.92, Açıklanan Varyans: %54,6, 2. Faktör: 3.24, Açıklanan Varyans: %15,2, 3. Faktör: 1.05, Açıklanan Varyans: %5,2). Fakat paralel analiz sonuçları, ölçek için iki faktörlü bir yapının daha uygun olabileceğini göstermiştir. Verilerin analizi sonucunda Kaiser kuralı ile yapılan analiz sonuçlarında öz değerler, birinci faktör için 10.92, ikinci faktör için 3.24, üçüncü faktör için, 1.05 olarak hesaplanmıştır Paralel analiz sonuçlarında ise öz değerler, birinci faktörde 1.70, ikinci faktörde 1.56, üçüncü faktörde ise 1.46 olarak hesaplanmıştır. Ordinal verilerin analizinde daha doğru sonuçlar verdiği belirtilen (Basto ve Pereira, 2012) “Polikorik Korelasyon Matrisi” oluşturularak yapılan AFA sonucuna göre faktör sayısına karar vermede, paralel analiz ile oluşturulmuş faktör öz değerinin Kaiser kuralı ile oluşturulmuş öz değerden düşük olduğu satır kabul edilerek faktör sayısı belirlenir. Analiz sonuçları incelendiğinde paralel analiz ile oluşturulan öz değerlerden, üçüncü faktör öz değerinden sonra Kaiser kuralı ile oluşturulan öz değerden daha yüksek sonuçlar verdiği görülmektedir. Bu sebeple, faktör sayısına karar vermede kullanılan ölçütlerin önerisi ve kuramsal açıdan uygunluk düşünüldüğünde iki faktörlü yapı kabul edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda iki faktörlü yapının öz değeri birinci faktörde 1.70, ikinci faktörde ise 1.56, açıklanan varyans miktarı da %70.86 olarak hesaplanmıştır. Faktör analizi sonucunda ölçekten çıkarılan maddelere ilişkin bazı örnekler ve ölçeğin 20 maddeli halinden bazı örnekler Tablo 1’de, ölçeğin son halinden elde edilen bileşenler matrisine göre maddelerin faktör yükleri ve ortak varyans miktarları ise Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 1. DME-ETÖ Örnek Maddeler

Çıkarılan Madde Örnekleri	
Madde 12	Çocuğum şapka, atkı, eldiven giyecek kadar soğuk olan herhangi bir hava koşulunda dış mekânda oynayabilir.
Madde 20	Okul bahçesindeki oyun materyallerinin çocuğumun yaşına uygun olmaması bahçe kullanımı konusunda beni endişelendirir.
Madde 33	Okulun bahçesinde taşınabilir mobilya ve malzeme (top, ip, bisiklet, kova seti vb.) bulunması gelişim ve öğrenmeleri destekler.
Kalan Madde Örnekleri	
Madde 1	Dış mekân etkinlikleri önemli bir öğrenme etkinliğidir.
Madde 14	Dış mekân etkinliklerinde çocuğum yaralanır ya da sakatlanır diye endişelenirim.
Madde 29	Okul bahçesinde evcil hayvanların bulunması çocuğuma önemli yaşam becerileri sağlar.

Tablo 2. DME-ETÖ Bileşen Tablosu

Maddeler	Ölçek Madde Numarası	Faktör 1	Faktör 2	Ortak Varyans (Communality)
1.	1	.916		0.844
2.	2	.881		0.781

3.	3	.950	0.902
4.	4	.945	0.893
5.	5	.945	0.896
6.	6	.961	0.925
7.	7	.680	0.564
8.	8	.924	0.854
9.	9	.837	0.718
10.	10	.760	0.580
11.	11		.696
12.	13		.660
13.	14		.783
14.	16		.810
15.	17		.777
16.	21		.581
17.	27	.856	0.733
18.	28	.872	0.761
19.	29	.843	0.711
20.	30	.829	0.688

Tablo 2 incelendiğinde, madde faktör yüklerinin ilk faktörde .680-962, ikinci faktörde ise .581-.810 arasında değiştiği görülmektedir. Elde edilen bulgular ve kuramsal çerçeve düşünülerek birinci faktör “*Gelişim ve Öğrenme*” ikinci faktör ise “*Ortam ve Güvenlik*” olarak isimlendirilmiştir. DME-ETÖ’den elde edilen ölçümlerin güvenirliklerine ilişkin iç tutarlık katsayısı sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 3. DME-ETÖ Güvenirlik Analizi Sonuçları

Form Türü	Cronbach's Alpha	Toplam Madde Sayısı
DME-ETÖ	.90	20
Gelişim ve Öğrenme	.95	14
Ortam ve Güvenlik	.76	6

DME-ETÖ’nün ölçümlerine ilişkin, iç tutarlık katsayısını hesaplamak için yapılan güvenirlik analizlerine göre iç tutarlık katsayıları (Cronbach’s Alpha) “*Gelişim ve Öğrenme*” alt ölçeği için .95, “*Ortam ve Güvenlik*” alt ölçeği için .76, ölçeğin tümü için ise .90 olarak hesaplanmıştır. Bu

sonuçlar DME-ETÖ ölçeği ve alt ölçeklerinden (EK-1) ulaşılan ölçümlerin oldukça güvenilir sonuçlar ürettiğini göstermektedir.

Betimsel İstatistikler

Ebeveynlerin DME-ETÖ'den aldıkları toplam puanlar ve bağımsız değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Bağımsız Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	N	$\bar{X}$	DME-ETÖ SS
Cinsiyet			
Erkek	164	66,62	9,27
Kız	139	65,58	8,35
Yaş			
<i>Ranj: 36</i> <i>Min-Maks: 36-72</i> <i>Medyan: 62</i>	294	66,19	8,74
Çocuğun Devam Ettiği Okul Türü			
Devlete Bağlı Anaokulu	181	65,05	8,68
Devlete Bağlı Anasınıfı	51	63,96	9,95
Özel Anaokulu/Anasınıfı	71	70,49	6,98
Anne Yaş			
<i>Ranj: 25</i> <i>Min-Maks: 23-48</i> <i>Medyan: 34</i>	301	66,18	8,85
Anne Öğrenim Düzeyi			
İlkokul/Ortaokul	66	59,90	8,94
Lise	60	61,31	9,26
Ön lisans	44	68,54	7,41
Lisans	107	69,72	6,27
Lisansüstü	26	72,04	6,24
Baba Yaş			
<i>Ranj: 29</i> <i>Min-Maks: 24-53</i> <i>Medyan: 37</i>	303	66,14	8,87
Baba Öğrenim Düzeyi			
İlkokul/Ortaokul	54	61,50	8,58
Lise	83	62,48	9,91
Ön lisans	34	67,94	6,84
Lisans	94	69,40	7,08
Lisansüstü	38	71,05	5,86
Aile Toplam Gelir Düzeyi			
Asgari Ücret ve Altı	45	60,64	9,22
Asgari Ücret – 35000	109	64,20	9,24
35001 – 55000	49	68,73	7,83
55001 – 75000	28	68,42	8,07
75001 – 99000	35	68,91	6,34
99001 ve Üstü	37	70,75	6,26
Oyun Parkı			
Hayır	55	63,10	10,52
Evet	248	66,81	8,33
Yeşil Alan			
Hayır	114	64,84	8,66
Evet	189	66,92	8,91

Spor Faaliyet Alanı			
Hayır	192	64,24	9,40
Evet	111	69,43	6,71
Site/Apartman Bahçesi Oyun Alanı			
Hayır	226	65,10	9,28
Evet	77	69,19	6,69

Tablo 4 incelendiğinde erkek çocuğu olanların ortalamasının 66.62, kız çocuğu olanların ortalamasının ise 65.58 olduğu görülmektedir. Ortalamalar yaşa göre incelendiğinde ise 36-72 ay arasında çocuğu olan katılımcıların yaşa bağlı puan ortalamasının 66.19 olduğu görülmektedir. Ortalamalar çocukların devam ettiği okul türüne göre incelendiğinde çocukları devlete bağlı anaokuluna gidenlerin ortalamasının 65.05, çocuğu devlete bağlı anasınıfına gidenlerin ortalaması 63.96, özel anaokulu/anasınıfına gidenlerin ortalamasının ise 70.49 olduğu göze çarpmaktadır. Yaşları 23-48 arasında değişen annelerin genel ortalamasının 66.18 olduğu görülmektedir. Puan ortalamaları anne öğrenim düzeyine göre incelendiğinde öğrenim düzeyi arttıkça puan ortalamalarında bir artış eğilimi olduğu göze çarpmaktadır; ilkökul/ortaokul mezunu annelerin ortalamasının 59.90, lise mezunu annelerin ortalamasının 61.31, ön lisans mezunu annelerin ortalamasının 68.54, lisans mezunu annelerin ortalamasının 69.72, lisansüstü mezunu annelerin ortalamasının ise 72.04 olduğu görülmektedir. Baba yaşına göre puan ortalamaları incelendiğinde 24-53 arasında yaşları değişen babaların ortalamasının 66.14 olduğu görülmektedir. Puan ortalamaları baba öğrenim düzeyine göre incelendiğinde öğrenim düzeyi arttıkça puan ortalamalarında bir artış eğilimi olduğu göze çarpmaktadır; ilkökul/ortaokul mezunu babaların ortalamasının 61.50, lise mezunu babaların ortalamasının 62.48, ön lisans mezunu babaların ortalamasının 67.94, lisans mezunu babaların ortalamasının 69.40, lisansüstü mezunu babaların ortalamasının ise 71.05 olduğu görülmektedir. Puan ortalamaları aile toplam gelirine göre incelendiğinde aile geliri arttıkça puan ortalamalarında bir artış eğilimi olduğu göze çarpmaktadır. Aile toplam geliri asgari ücret ve altında olanların ortalamasının 60.64, asgari ücret – 35000 arasında olanların ortalamasının 64.20, 35001 – 55000 arasında olanların ortalamasının 68.73, 55001 – 75000 arasında olanların ortalamasının 68.42, 75001 – 99000 arasında olanların ortalamasının 68.91, 99001 ve üzeri olanların ortalamasının ise 70.75 olduğu görülmektedir. Yaşadığı çevrede oyun parkı olma durumuna göre ortalamalar incelendiğinde, çevresinde oyun parkı olmayanların ortalaması 64.10 iken, çevresinde oyun parkı olanların ortalamasının ise 66.81 olduğu görülmektedir. Puan ortalamaları yaşadığı çevrede yeşil alan olma durumuna göre incelendiğinde, çevresinde yeşil alan olmayanların ortalamasının 64.84, çevresinde yeşil alan olanların ortalamasının ise 66.92 olduğu göze çarpmaktadır. Puan ortalaması çevrede sportif faaliyet alan olma durumuna göre incelendiğinde sportif faaliyet alanı olmayanların ortalamasının 64.24, çevresinde sportif faaliyet alanı olanların ortalamasının ise 69.43 olduğu görülmektedir. Puan ortalamaları çevresinde

site/apartman bahçesi oyun alanı olma durumuna göre incelendiğinde çevresinde site/apartman bahçesi oyun alanı olmayanların ortalamasının 65.10, site/apartman bahçesi oyun alanları olanların ortalamasının ise 69.19 olduğu görülmektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Erken çocukluk eğitiminde dış mekân etkinliklerine yönelik ebeveyn tutumları için bir ölçek geliştirme amacıyla yapılan bu çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen DME-ETÖ'nün geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. DME-ETÖ'nün 100 ebeveynle yapılan pilot çalışmasında kapsam ve görünüş geçerliliğinin uygun olduğu ve ölçekten elde edilen ölçümlerin güvenilir sonuçlar ürettiği görülmüştür. 303 ebeveyninden elde edilen veriler ışığında DME-ETÖ'nün 33 maddesi açıklayıcı faktör analizi için FACTOR (Ferrando ve Lorenzo-Seva, 2017; Lorenzo-Seva ve Ferrando, 2006; Lorenzo-Seva ve Ferrando, 2013) programı kullanılarak, temel bileşenler analizine tabi tutulmuştur. AFA'da madde üzerinde verilerin analizi için ordinal verilerin analizinde daha doğru sonuçlar ortaya koyduğu belirtilen (Basto ve Pereira, 2012), "Polikorik (Polychorich) Korelasyon Matrisi" oluşturulmuştur. Faktör sayısına karar vermek kullanılan Kaiser kuralı ve paralel analiz sonuçları, ölçütlerin önerisi ve kuramsal açıdan uygunluk düşünüldüğüne iki faktörlü yapı kabul edilmesi uygun görülmüştür. Elde edilen bulgular ve kuramsal çerçeve düşünülecek birinci faktör "*Gelişim ve Öğrenme*" ikinci faktör ise "*Ortam ve Güvenlik*" olarak isimlendirilmiştir. DME-ETÖ'nün iki faktörlü ve toplam 20 maddelik son halinden elde edilen ölçümlerin geçerli ve güvenilir sonuçlar ürettiği görülmüştür.

Açık hava oyunları ve dış mekân etkinliklerinin çocukların fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminde önemli bir rol oynadığını ortaya koyan birçok araştırma bulunmaktadır (Cheng ve Johnson, 2010; Faulkner ve diğerleri, 2015; Gleave ve Cole-Hamilton, 2012). Alanyazın aynı zamanda çocukların açık hava etkinliklerine katılım düzeyini etkileyen en kritik faktörlerden birinin de ebeveynlerin bu konudaki yaklaşımı olduğunu, ebeveyn tutumlarının çocukların fiziksel aktivite alışkanlıkları ve oyun tercihleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Kandemir ve Sevimli-Çelik, 2021). Erdem (2018) tarafından yürütülen çalışmada öğretmenler, ebeveynlerin sağlık ve güvenlik kaygıları nedeniyle çocuklarının açık havada bulunmalarını sınırlı düzeyde uygun gördüklerini ve bu doğrultuda öğretmenler üzerinde belirleyici bir baskı kurarak açık hava etkinliklerini sınırlandırdıklarını ifade etmektedirler. Benzer şekilde Yalçın (2015) tarafından yürütülen çalışmada Türk ebeveynlerin dış mekân etkinliklere ilişkin sağlık ve güvenlik endişeleri ortaya konulmuştur. Jayasuriya, Williams, Edwards ve Tandon (2016) tarafından yürütülen çalışmanın sonuçlarına göre ise ebeveynlerin, diğer çalışmaların aksine, açık hava

oyununu çocuklarının kreşte geçirdiği zamanın önemli bir parçası olarak gördüklerini ancak bu konuda öğretmenler ve personelle yeterince iletişim kurmadıkları vurgulanmıştır.

Ebeveynlerin çocukların dış mekân oyun ve etkinliklerine ilişkin inançlarının incelendiği çalışmalarda kültür ve toplumlara göre farklılıklar ortaya çıkmıştır. Sandseter ve diğerlerinin (2020) Kuzey ve Güney Avrupa ülkelerindeki ebeveynler ve öğretmenlerin görüşlerine dayanarak dış mekân oyunların önündeki engelleri inceledikleri çalışmalarında, oyun alanlarının tasarımı ve niteliğine ilişkin bulgular ile sağlık ve güvenlik koşullarına dair algı, tutum ve uygulamalar, ülkeler arasındaki coğrafi-kültürel farklılıkları işaret etmiştir; özellikle kuzey ve güney Avrupa ülkeleri karşılaştırıldığında bu farklar belirginleşmektedir. Vandermaas-Peeler ve diğerlerinin (2019) doğada oyun ve etkinliklere odaklandıkları çalışmalarında, Danimarkalı ebeveynler doğada vakit geçirmenin önemine odaklanırken, Amerikalı ebeveynler bütüncül gelişime olan etkilerine vurgu yapmışlardır. Aynı çalışmanın sonuçları, Amerika grubunun iç mekânları güvenli ve kontrol edilebilir, Danimarka grubunun ise dış mekânları keşif ve macera dolu bulmalarına dayanarak, ebeveynlerin küçük çocuklarını yetiştirdikleri kültürel bağlamın, oyun ortamlarının önemi hakkındaki inançlarını etkilediğini göstermektedir. Bu ölçeğin geliştirilme sürecinde ortaya çıkan faktörleri destekler nitelikte bulgular sunan Parsons ve Traunter'ın çalışmasına göre (2019) ebeveynler açık hava etkinliklerine yönelik destekleyici bir tutum sergilese de, bazı katılımcılar arasında oyun ve öğrenme çıktıları konusunda belirgin yanlış anlamalar bulunmakta ayrıca, ebeveyn bakış açısından açık hava oyununa ilişkin başlıca engellerin hava koşulları, uygun giysi temini ve bunların okul tarafından nasıl ve ne ölçüde kullanıldığıyla ilgili olduğu ortaya konmaktadır.

Bu araştırma kapsamında geliştirilen DME-ETÖ'de ortaya konulan “*Gelişim ve Öğrenme*” ve “*Ortam ve Güvenlik*” faktörleri önceki araştırmaların bulguları ile örtüşmekte ve Türk ebeveynlerinin de tutum ve görüşlerinin farklı ülkelerdeki ebeveynlerle ortaklık gösterdiğini işaret etmektedir. Tüm bunların yanı sıra bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmakla birlikte sonraki araştırmalara da bazı öneriler getirmek mümkündür. Bu çalışma yapısı itibari ile bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Bu sebeple sonraki çalışmalarda ölçekten elde edilen puanlar ve kullanılacak bağımsız değişkenlerle ilgili çıkarımsal istatistikler yapılması, tutumları etkileyen faktörleri anlamaya yardımcı olacaktır. Bu çalışmanın en büyük sınırlılıklarından biri, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi seçilerek çevrim içi toplanmasıdır. Bu sebeple ulaşılan ebeveynlerin sosyo-kültürel arka planları, ikamet bölgeleri ve diğer özelliklerinin heterojen dağılmamasına neden olmuş olabilir. Sonraki çalışmalarda bu faktörlerin dikkate alınarak incelenmesi, ebeveynlerin dış mekân ortamlarına ilişkin tutumlarını daha iyi anlamaya ışık tutacaktır. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise yapı geçerliliği incelenirken Türk kültürüne uygun eş değer ölçek olmaması sebebiyle ölçüt geçerliliğinin incelenememesidir. Sonraki

çalışmalarda ebeveyn tutumlarıyla birlikte araştırmacıların karma desen yaklaşımlarını benimseyen çalışmalar tasarlayarak görüşmeler aracılığıyla nitel verilerle ölçeğin ürettiği nicel verileri desteklemeleri faydalı olacaktır. Son yıllarda okul öncesi eğitim programlarında önemle vurgulanan iç mekân – dış mekân etkinlikleri dengesini sağlama noktasında birincil paydaşlardan biri olan ebeveynlerin, etkinliklerin önemi ve uygulanmasına ilişkin tutumlarını ortaya koymayı amaçlayan DME-ETÖ'nün alanyazın ile tutarlı ve istatistiksel olarak geçerli ve güvenilir sonuçlar ortaya koymada oldukça yeterli bir araç olduğu görülmektedir.

Yazarların Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Bu çalışmada, verilerin toplanması, analiz edilmesi ve makalenin yazım, makalenin yayın haline getirilmesinde yazarlar eşit oranda katkıda bulunmuştur.

Etik Kurul Kararı: Araştırmanın yürütülmesi için Balıkesir Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonu'ndan (10.02.2025 tarihli ve E-19928322-050.04-484048 sayılı yazı) izin alınmıştır.

Çatışma beyanı: Araştırmada yazarlar arasında ya da diğer kişi/kurum/kuruluşlarla herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve teşekkür: Bu araştırma için herhangi bir kurum veya kuruluştan finansal destek alınmamıştır. Araştırmada gönüllü olarak katılım sağlayan tüm katılımcılara, ayrıca madde havuzu oluşturulması ve veri toplanmasında destekleri bulunan yüksek lisans öğrencileri Rabia Can, Fatma Aykut ve Beril Çiğdem'e teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- Alat, Z., Akgümüş, Ö., & Cavali, D. (2012). Okul öncesi eğitimde açık hava etkinliklerine yönelik öğretmen tutum ve uygulamaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 47-62.
- Aşkar, N. (2021). Açık havada eğitim: Okul öncesi eğitim programı materyalleri bağlamında bir değerlendirme. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 132-153. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021351236>
- Ata Doğan, S., & Boz, M. (2019). An investigation of pre-school teachers' views and practices About Pre-school Outdoor Play. *İlköğretim Online*, 18(2), 681-697. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2019.562033>
- Basto, M., & Pereira, J. M. (2012). An SPSS-R menu for ordinal factor analysis. *Journal of Statistical Software*, 46(4), 1-29. <https://doi.org/10.18637/jss.v046.i04>

- Cevher-Kalburan, N., & Yurt, Ö. (2011, July). *School playgrounds as learning environments: Early childhood teachers' beliefs and practices*. In 7th International Conference on Education. INEAG, Samos-Greece.
- Cheng, M. F., & Johnson, J. E. (2010). Research on children's play: Analysis of developmental and early education journals from 2005 to 2007. *Early Childhood Education Journal*, 37, 249-259. <https://doi.org/10.1007/s10643-009-0347-7>
- DeVellis, R. F. (2017). *Scale development: Theory and applications*. Sage Publications.
- Ferrando, P. J., & Lorenzo-Seva, U. (2017). Program FACTOR at 10: Origins, development and future directions. *Psicothema*, 29(2), 236-240. <https://doi.org/10.7334/psicothema2016.304>
- Erdem, D. (2018). Kindergarten teachers' views about outdoor activities. *Journal of education and learning*, 7(3), 203-218. <https://doi.org/10.5539/jel.v7n3p159>
- Faulkner, G., Mitra, R., Buliung, R., Fusco, C., & Stone, M. (2015). Children's outdoor playtime, physical activity, and parental perceptions of the neighbourhood environment. *International journal of play*, 4(1), 84-97. <https://doi.org/10.1080/21594937.2015.1017303>
- Ferrando, P. J., & Lorenzo-Seva, U. (2017). Program FACTOR at 10: Origins, development and future directions. *Psicothema*, 29(2), 236-240. <https://doi.org/10.7334/psicothema2016.304>
- Fjørtoft, I. (2004). Landscape as playscape: The effects of natural environments on children's play and motor development. *Children Youth and Environments*, 14(2), 21-44. <https://www.jstor.org/stable/10.7721/chilyoutenvi.14.2.0021>
- Gardner, H. (1999). *Intelligence reframed*. New York: Basic Books.
- Gleave, J., & Cole-Hamilton, I. (2012). *A literature review on the effects of a lack of play on children's lives*. England: Play England.
- Güçhan-Özgül, S. (2011). *Okul öncesi eğitim ortamlarının kalite değişkenleri açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Jayasuriya, A., Williams, M., Edwards, T., & Tandon, P. (2016). Parents' perceptions of preschool activities: exploring outdoor play. *Early education and development*, 27(7), 1004-1017. <https://doi.org/10.1080/10409289.2016.1156989>.
- Johnson, R. B., & Christensen, L. (2019). *Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches*. Sage Publications.
- Kandemir, M., & Sevimli-Celik, S. (2021). No muddy shoes, no dirty clothes! examining the views of teachers and parents regarding children's outdoor play and learning. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 23(3), 301-322. <https://doi.org/10.1080/14729679.2021.2011339>
- Lorenzo-Seva, U., & Ferrando, P. J. (2006). FACTOR: A computer program to fit the exploratory factor analysis model. *Behavior research methods*, 38(1), 88-91. <https://doi.org/10.3758/BF03192753>

- Lorenzo-Seva, U., & Ferrando, P. J. (2013). FACTOR 9.2: A comprehensive program for fitting exploratory and semiconfirmatory factor analysis and IRT models. *Applied psychological measurement*, 37(6), 497-498. <https://doi.org/10.1177/0146621613487794>
- Maynard, T. & Waters, J. (2007). Learning in the outdoor environment: A missed opportunity?. *Early Years*, 27(3) 255-265. <https://doi.org/10.1080/09575140701594400>
- Mart, M. (2021). Parental perceptions to outdoor activities. *International Journal of Progressive Education*, 17(4), 358-372. 10.29329/ijpe.2021.366.22
- McClintic, S., & Petty, K. (2015). Exploring early childhood teachers' beliefs and practices about preschool outdoor play: A qualitative study. *Journal of early childhood teacher education*, 36(1), 24-43. <https://doi.org/10.1080/10901027.2014.997844>.
- MEB, (2006). 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- MEB, (2013). 2013 Okul öncesi eğitim programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- MEB, (2019, Mayıs 28). Okul Öncesinde "Okul Dışarıda Günü" ve "Oyun Oynama Günü" Etkinlikleri. Erişim Tarihi: 26.02.2025. <https://tegm.meb.gov.tr/www/okul-oncesinde-okul-disarida-gunu-ve-oyun-oynama-gunu-etkinlikleri/icerik/583>
- MEB, (2024a). 2024 Okul öncesi eğitim programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- MEB, (2024b). 2024 Türkiye yüzümlü maarif modeli okul öncesi eğitim programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- Öztürk, Y., & Özer, Z. (2022). Outdoor play activities and outdoor environment of early childhood education in Turkey: a qualitative meta-synthesis. *Early Child Development and Care*, 192(11), 1752-1767. <https://doi.org/10.1080/03004430.2021.1932865>
- Parsons, K. J., & Traunter, J. (2019). Muddy knees and muddy needs: Parents perceptions of outdoor learning. *Children's Geographies*, 18(6), 699-711. <https://doi.org/10.1080/14733285.2019.1694637>
- Rivkin, M. S. (2000). *Outdoor experiences for young children*. Retrived November 1, 2012, from www.ed.gov/databases/ERIC_Digests/448013.html.
- Rouse, E. (2016) Making learning visible – parents perceptions of children's learning outdoors. *Early Child Development and Care*, 186(4), 612-623. <https://doi.org/10.1080/03004430.2015.1048510>
- Sandseter, E. B. H., Cordovil, R., Hagen, T. L., & Lopes, F. (2020). Barriers for outdoor play in early childhood education and care (ECEC) institutions: Perception of risk in children's play among European parents and ECEC practitioners. *Child Care in Practice*, 26(2), 111-129. <https://doi.org/10.1080/13575279.2019.1685461>
- Tandon, P. S., Saelens, B. E., & Copeland, K. A. (2017). A comparison of parent and childcare provider's attitudes and perceptions about preschoolers' physical activity and outdoor time. *Child: Care, Health and Development*, 43(5), 679-686. <https://doi.org/10.1111/cch.12429>

- Towey, H. (2007). *Playing Outdoors Spaces and Places, Risks and Challenge*. New York: Open University Press.
- White, J. Capturing the difference: The special nature of the outdoors. In *Outdoor Provision in the Early Years*; White, J. (Ed.), Sage Press: London, UK, 2011; pp. 45–56.
- Wilson, R. (2008). *Nature and Young Children: Encouraging Creative Play and Learning in Natural Environments*. Abingdon: Routledge.
- Vandermaas-Peeler, M., Dean, C., Biehl, M. S., & Mellman, A. (2019). Parents' beliefs about young children's play and nature experiences in Danish and US contexts. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 19(1), 43-55.
<https://doi.org/10.1080/14729679.2018.1507829>
- Yalçın, F. (2015). *A Crosscultural Study on Outdoor Play: Parent and Teacher Perspectives*. (Unpublished Master's thesis), Middle East Technical University, Turkey.

EK-1 Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Etkinliklerine İlişkin Ebeveyn Tutumları Ölçeği (DME-ETÖ)

Sinem GÜÇHAN ÖZGÜL¹, Kerem AVCI²

¹ Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi A.B.D. sinem@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5702-2150

² Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi A.B.D. keremavci@balikesir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8050-9469

“Okul Öncesi Eğitimde Dış Mekân Etkinliklerine İlişkin Ebeveyn Tutumları Ölçeği (DME-ETÖ)” ebeveynlerin dış mekân etkinliklerine yönelik tutumlarını ölçmek üzere geliştirilmiştir. Ölçek formatı dördümlük likert tipidir. (Kesinlikle katılmıyorum-Kesinlikle katılıyorum). DME-ETÖ 20 soru ve iki alt faktörden oluşmaktadır. Birinci alt faktör “Gelişim ve Öğrenme” ikinci faktör ise “Ortam ve Güvenlik” olarak isimlendirilmiştir. “Gelişim ve Öğrenme” alt ölçeğinde 14 madde, “Ortam ve Güvenlik” alt ölçeğinde ise 6 madde bulunmaktadır. “Gelişim ve Öğrenme” alt ölçeğinde “1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,17,18,19,20” maddeleri, “Ortam ve Güvenlik” alt ölçeğinde ise “11,12,13,14,15,16” maddeleri bulunmaktadır. “7., 11., 12., 13., 14., 15., 16.” maddeler ters puanlanmaktadır. Bu makaleyi aşağıda gösterildiği gibi referans göstermek şartı ile ölçeği geliştiren araştırmacılardan izin almaksızın kullanabilirsiniz. Ölçek ile ilgili soru ya da ölçek hakkında bilgi almak isterseniz ölçeği geliştiren araştırmacılarla iletişime geçebilirsiniz.

1. Kesinlikle katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Katılıyorum 4. Kesinlikle katılıyorum

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
		1	2	3	4
1	Dış mekân etkinlikleri önemli bir öğrenme etkinliğidir.	1	2	3	4
2	Dış mekân etkinlikleri, çocuğun ilkökula hazırlanmasına yardımcı olur.	1	2	3	4
3	Dış mekân etkinlikleri çocuğumun beden ve kas gelişimine katkı sağlar.	1	2	3	4
4	Dış mekândaki grup oyunları çocuğumun sosyalleşmesine ve arkadaş ilişkilerine katkı sağlar.	1	2	3	4
5	Dış mekân etkinlikleri yaratıcılığı, keşfetmeyi ve araştırmayı teşvik eder.	1	2	3	4
6	Dış mekân etkinlikleri çocuğumun öğrenmeye karşı ilgisini artırır.	1	2	3	4

7	Dış mekân etkinlikleri zaman kaybıdır.	1	2	3	4
8	Dış mekân etkinlikleri çocuğumun bilişsel gelişimini ve kavramları öğrenmesini destekler.	1	2	3	4
9	Dış mekân etkinlikleri çocuğumun konuşma becerilerini destekler.	1	2	3	4
10	Çocuğumun dış mekânda oynaması sınıftaki dikkat süresini arttırır.	1	2	3	4
11	Çocuğumun karlı havada dış mekânda oynaması beni rahatsız eder.	1	2	3	4
12	Çocuğum hasta olduğunda dış mekânda oynaması beni rahatsız eder.	1	2	3	4
13	Dış mekân etkinliklerinde çocuğum yaralanır ya da sakatlanır diye endişelenirim.	1	2	3	4
14	Kötü hava (karlı, yağmurlu, rüzgarlı) şartlarında dışarıda oynamak çocuğumun sağlığını olumsuz etkiler.	1	2	3	4
15	Dış mekân etkinliklerinde çocuğumun terlemesi, düşmesi, biriyle çarpışması gibi olasılıklar beni kaygılandırır.	1	2	3	4
16	Çocuğumun özbakım becerilerini (üst değiştirme vb.) yalnız başına gerçekleştiremeyeceği için dış mekân etkinliklerine katılmasından endişe duyarım.	1	2	3	4
17	Okul bahçesinde çimen, ağaç ve bitkilerin olması çocuğumun doğa sevgisine katkı sağlar.	1	2	3	4
18	Okul bahçesinde bitki ekim alanlarının bulunması çocuğuma önemli yaşam becerileri sağlar.	1	2	3	4
19	Okul bahçesinde evcil hayvanların bulunması çocuğuma önemli yaşam becerileri sağlar.	1	2	3	4
20	Dış mekânda yapılan etkinliklere çocuğum daha aktif katılım sağlar.	1	2	3	4

NOT: Aşağıda belirtildiği gibi kaynak göstermek şartı ile ölçeği geliştiren araştırmacılardan izin almadan ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçek ile ilgili soru ya da ölçek hakkında bilgi almak isterseniz ölçeği geliştiren araştırmacılarla iletişime geçebilirsiniz.

Referans için:

Güçhan Özgül, S., & Avcı, K. (2025). Erken Çocukluk Eğitiminde Dış Mekan Etkinliklerine Yönelik Ebeveyn Tutumları için bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 9(1), 53–73. <https://doi.org/10.24130/eccdjecs.1967202591638>